

(דף י"ז ע"א) לית לך אומא מביבא וקלילא ונבזית קמי קדשא בריהו הוא, פוותייהו דמצראי, ויהיב לון קדשא בריהו הוא שלטנותא בגינייהו דישראל. ושפחה כי תירש גבירתה, דא הגר, דאולידת לישמעאל, שעשה כמה רעות לישראל, ושלט בהם, ועינה אותם בכל מיני עניוין, וגזר עליהם כמה שמדות, ועד היום הם שולטים עליהם, ואינם מניחים להם לעמוד בדתם. ואין לך גלות קשה לישראל כמו גלות ישמעאל.

רבי יהושע הוה סליק לירושלם, והוה אזיל באורחא, חמא חד ערפאה, דהוה אזיל באורחא, ובריה עמיה. פגעו ביודאי חד. אמר לבריה, האי יודאי געלא, דמאס ביה מריה. נוול ליה, ורקיק ליה בדיקניה שבעה זמנין, דאיהו מזרעא דראמין, דאנא ידענא דמשעבדן בהו שבועין עממין, אזיל בריה ואחיד בדיקניה. אמר רבי יהושע ראמין ראמין, גוזרנא על עלאין, דיחתון לתתא. עד לא סיים אתבלעו באתריהון.

רבי יצחק פתח, (שיר השירים ב') עד שיפוח היום ונסו הצללים וגו', עד שיפוח היום, האי קרא על גלותא דישראל אתמר, דאינון ישמעבדון בגלותא, עד דיסתיים ההוא יומא דשלטנותא דאומין. דתנו, אמר רבי יצחק, אלה שנין הוא שלטנותא דכל אומין פחדא, עלייהו דישראל. ולית לך אומא דלא ישמעבד בהון. ויומא חדא, הוא לקבליה דכתיב, (זכריה י"ד) והיה יום אחד הוא יודע ליי וגו'.

דבר אחר, עד שיפוח היום קדם דיפוח ההוא יומא דאומין. ונסו הצללים, אינון שולטנין דשלטו עלייהו. אלה לי אל הר המור, אמר קדשא בריהו הוא, אלה לי, לנערא האומות מירושלם. והוא הר המור, כמה דכתיב, בהר המוריה אשר בירושלם. ואל גבעת הלבונה, דא בי מקדשא די בציון, דכתיב ביה (תהלים מ"ח) יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון וגו', (אמר רבי יהודה) כמה דאת אמר, (איוב ל"ח) לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה. פהאי דאחיד בטלית, לנערא טנופא מנה.

אמר רבי יוסי, עתיד קדשא בריהו הוא לאתגליא בירושלם דלתתא, ולדכאה יתה מטנופי עממא, עד דלא אשתלים ההוא יומא דאומין. דאמר רבי חייא, לית שולטנו לאומין עלייהו דישראל, אלא יומא חדא לחוד, דהוא יומו של הקדוש ברוהו הוא, והוא אלה שנים. חדא הוא דכתיב, (איכה א') נתנני שוממה כל היום הזה. יומא חד לחוד, ולא יתיר.

אמר רבי יוסי, אי יתיר ישמעבדון, לא על פום גזרת מלכא הוא, אלא על דלא בעיין למיתדר לקבליה, וכתיב (דברים ל') והיה כי יבואו עליה כל הדברים האלה וגו', וכתיב, (דברים ל') אם יהיה נדחה בקצה השמים משם יקבצהו וגו'.

ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל. (שמות א') אמר רבי שמעון תא חזי, דהא על כל פנים מלאכא שלטנא דממנא על מצראי הוה, והכי הוא, דרובא דפרשתא לא אתמר, אלא מלך מצרים סתם, והיינו ממנא רברבא על מצראי. פרעה מלך מצרים, פרעה ממש.

אמר רבי שמעון, לפיכך פתיב ויאמר, כלומר אכנים בלבהון מלתא דא, כמה דאת אמר, (שמואל ב, ט"ז) פי י"י אמר לו קלל את דוד. מחשבת הלב בלבה. וכן (אסתר ו) ויאמר המן בלבו, וכן (בראשית י"ז) ויאמר בלבו הלכן מאה שנה. אוף הכא נמי, אכנים מחשבתא בלבהון, דאמרו רב ועצום ממונו. מאי ממונו. רצונו לומר ממנא דילהון, אינון אמרו בלביהו, דחילא ותוקפא דילהון, רברבא ותקיפא ממונו, משולטנא דילהון.

רבי יצחק אמר, כל אומין דעלמא, (פר ישראל) משכין תוקפא משריהון, וישראל נגדין חילהון מקודשא בריה הוא, ואינון אתקרון עמא די"י, ולא עמא דשולטנא. ר' יהודה אמר, הכא אתקרון עמו, דכתיב ויאמר אל עמו, והתם פתיב, (שמות ג) ראה ראיתי את עני עמי, עמי ממש ישראל אקרון עם יי, ושאר אומין אקרון, עמו דשולטנא דילהון דכתיב, (מלכה ד) פי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו ואנחנו נלך בשם יי אלהינו לעולם ועד.

אמר רבי אבא, האי פסוקא, הנה ליה למימר (הנה עם ישראל או) בני ישראל רב ועצום ממונו, (אלא) מהו עם בני אלא עם בני ישראל ממש, מההוא ישראל דלעילא, דחשיבו דעם בני ישראל הו, ולא עם יי, ודכתיב (שמות א) ויקוצו מפני בני ישראל, ולא כתיב מפני (דף י"ז ע"ב) עם בני ישראל, אלא מפני בני ישראל ממש.

רבי יוחנן הוה קאים קמיה דר' יצחק, אמר, מה חמא בלק למימר (במדבר כ"ב) הנה עם יצא ממצרים, ולא אמר הנה עם בני ישראל. (אלא) אמר ליה ר' יצחק, בלק מבשר גדול הוה, וכן דרדך המכשפים לקחת הדבר שאין בו חשדא, וכן אין מזכירין לעולם שם אביו של אדם, אלא שם אמו, דבר שאין בו חשדא.

דכן דרדך השדים, דמעיינים בתהוא מלה דקאמרי להו, אי איהו כדיבא, מודיעין ליה מלין כדיבין, ואי הוא קשוט, כל מה דאמריין לזמנא זעירא קושטא הוא, כל שפן למעבד עבדתא. רבי אחא אמר, בלק אזרחא דקלנא נקט, הנה עם יצא ממצרים, כלומר, דלית אנו ידעין ממאן אינון.

אמר רבי יוחנן, מפני מה עמא דרב רבין נטירין, ועמא דקודשא בריה הוא לא נטירין. אמר רבי יצחק, לא דמי מספנא לעתירא. מספנא בעי לנטרא דיליה, עתירא לא נטיר דיליה, וכל שפן דישאל, אינון ממלכא דרחים קשוט ודינא. ודינא קדמאה עביד בגוברין דביתיה, דבעי דאינון להוון נטירין מחטאה יתיר מפלהו דדא הוא דכתיב, (עמוס ג) רק אתכם ידעתי מפל משפחות האדמה וגו'.

רבי יוסי נפק לאזרחא, והוה רבי אחא בר יעקב אזיל עמיה, עד דהו אזיל, שתיק רבי יוסי, והרהר במלי דעלמא. ורבי אחא הרהר במלי דאורייתא. (עד דהו אזיל) חמא רבי יוסי חד חווא, דהוה רהיט אבתריה. אמר רבי יוסי לרבי אחא, חזית האי חווא דרהיט אבתראי. אמר ליה רבי אחא, אנא לא חמינא ליה. רהט רבי יוסי וחויא אבתרוי. נפל רבי יוסי, ודמא שנתת ונחת

מִחוּטְמוֹי, שָׁמַע דְּהוּוֹ אֲמַרְיִן, רַק אֶתְכֶם יְדַעְתִּי מִכָּל מִשְׁפָּחוֹת הָאֲדָמָה וְגוֹ', אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וּמָה
עַל שְׁעֵתָא חֲדָא כְּה, מָאן דְּמִתְיַאֲשׁ מִנָּה עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

פְּתַח וְאָמַר, (דברים ב') כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּרַכְךָ בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ יִדַע לְכַתְּבָהּ וְגוֹ' הַמּוֹלִיכָהּ וְגוֹ', נְחַשׁ
שָׂרָף וְעַקְרָב וְגוֹ', נְחַשׁ שָׂרָף לָמָּה הֵבֵא. אֱלֹא, לְקַחַת עוֹנֵשׁוֹן מִיִּשְׂרָאֵל, כֹּל זְמַן שְׁמֵת־פְּרָשִׁין מִן עֵץ
הַחַיִּים. דְּכַתִּיב, (דברים ל') כִּי הוּא חֲיִיהָ וְאוֹרָהּ יִמְיָהּ.

תָּא חֲזִי, אָמַר רַבִּי חֲיִיא, כְּתִיב (משלי י"ג) חוֹשֶׁךְ שִׁבְטוֹ שׁוֹנֵא בְּנוֹ וְגוֹ'. וְכַתִּיב (מלאכי א') אֶהְבֵּתִי אֶתְכֶם
אָמַר ה'. וְכַתִּיב, (מלאכי א') וְאֵת עֵשׂוֹ שְׁנֵאתִי מִהוּ שְׁנֵאתִי, דְּכַתִּיב חוֹשֶׁךְ שִׁבְטוֹ שׁוֹנֵא בְּנוֹ. כְּלוֹמַר
שְׁנֵאתִי אוֹתוֹ, וְעַל כֵּן חֲשַׁבְתִּי שִׁבְטֵיהֶם, כֹּל שִׁפְזָן וְכֹל שִׁפְזָן תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, דְּלֹא בְּעֵי קַדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא דִּיתְפְּרָשׁוֹן מֵעֵץ הַחַיִּים אֲפִילוּ רְגַעָא חֲדָא.

וַיֹּאמֶר אֵל עֲמוּ. יֵהֵב לְהוֹן עֵיטָא, לְמַעַבְד עֲמַהוֹן בִּישָׂא. אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, יְדַעִין הוּוֹ מַצְרָאִי
בְּאַצְטְגִּינּוֹת דְּלְהוֹן, שְׁפוּפָן לְמַלְכֵי בְּגִין יִשְׂרָאֵל, וְלְכָה אַקְדִּים שׁוּלְטָנָא דְּלְהוֹן, לְמַעַבְד עֲמַהוֹן
בִּישָׂא.

רַבִּי יִצְחָק פָּגַע בְּתַהוּא טוֹרָא, וְחָמָא חַד בְּר נָשׁ דְּתַהוּא נְאִים תַּחוֹת חַד אֵילָן. יְתִיב תַּפְּזָן, אֲדַתְהוּ
יְתִיב, חָמָא אַרְעָא דְּמִתְחַלְחֵלָא, וְאַתְבַּר הוּוֹ אֵילָנָא, וְנַפְל, וְחָמָא בְּקִיעֵין גּוּמִין בְּאַרְעָא, וְאַרְעָא
סְלָקָא וְנַחְתָּא.

אַתְעַר הוּוֹ גְבָרָא, צוּוח לְקַבְלֵיה דְּרַבִּי יִצְחָק, וְאָמַר לִיה יוֹדָאִי יוֹדָאִי, בְּכִי וְנַהִים, דְּהֵאִידְנָא
מְקִימִין בְּרַקִּיעָא חַד רַבְרָבָא מְמַנָּא שְׁלֹטְנָא עֲלָאָה, וְהוּא זְמִין לְמַעַבְד עֲמַכּוֹן בִּישׁ סְגִי, וְהֵאִי
רְגִישָׁא דְאַרְעָא בְּגִינִיכּוֹן תּוּחַ. דְּכֹל זְמַנָּא דְּרַגְשָׁא אַרְעָא, כַּד קָם מְמַנָּא, דִּיעַבִּיד עֲמַכּוֹן בִּישָׂא.

תְּנוּה רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, וְדָאִי כְּתִיב, (משלי ל') תַּחַת שְׁלֹשׁ רְגֵזָה אֶרֶץ, וְכַתִּיב תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ.
מְמַנָּא דְּתַהוּ (מְמַנָּא) תַּחוֹת שְׁלֹטְנָא אַחְרָא, וְמַלְיָה, וְיַהֲבִין לִיה שְׁלֹטְנָא, וְכֹל שִׁפְזָן כַּד שְׁלִיט בִּישְׂרָאֵל.

אָמַר רַבִּי חָמָא בְּר גּוֹרְיָא, כַּד אָנַח לְיִשְׂרָאֵל תַּחוֹת שְׁלֹטְנוּתָא דְּאוּמִין, יְתִיב וְגַעִי וְכַכִּי, הֲדָא הוּא
דְּכַתִּיב, (ירמיה י"ג) בְּמַסְתְּרִים תִּבְכֶּה נַפְשִׁי. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּמַסְתְּרִים דְּוּוּקָא.

רַבִּי יְהוּדָה עָאֵל לְגַבִּיָה דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, אֲשַׁכְחִיה דְּתַהוּ יְתִיב, וַיְדִיה בְּפוּמִיָה, וְתוּחַ עֲצִיב. אָמַר לִיה,
בְּמָאִי